

kubilų buvo įrengta medinė patalpa (išlikęs apatinis statinio vainikas), o prie daugumos kubilų - plytinės krosnys. Jų aplinkoje rasta ragų, kalkių, XVIIa. puodų šukių. Be to, aptikta keletas amatininkų darbo įrankių, smulkių odos atraižų (tarp jų ir dažytos). Dalis kubilų XVIIIa. pradžioje jau buvo nenaudojami. Tuo pat metu apleistas ir medinis atviras kanalas. Jis buvo užpiltas kalkėmis.

XVIIIa. pradėti statyti mūriniai statiniai. Atkastos dviejų pastatų liekanos. Viename iš jų aptikta sugriauta XVIIa. krosnis. Daugiausia buvo medinių pastatų.

Viršutinis sluoksnis vietomis iki 0,8m storio suardytas.

Povilas Tebelškis

PALĖVENĖS, KUPIŠKIO RAJ. VIENUOLYNO TERITORIJOS ŽVALGOMIEJI ARCHEOLOGINIAI TYRIMAI

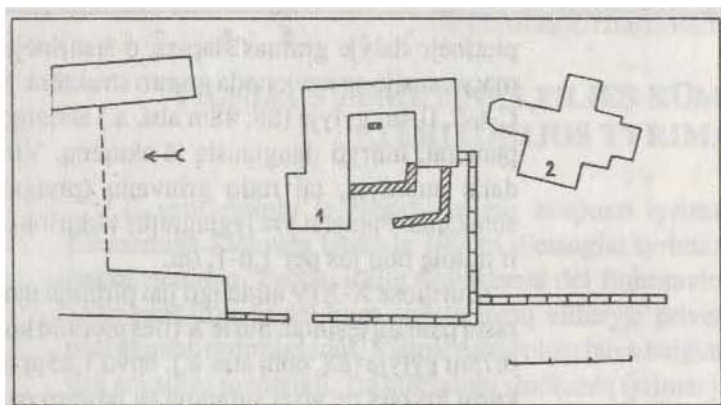
Dėl numatomų Palėvenės vienuolyno (XVII-XVIIIa. architektūros paminklo) teritorijos melioravimo darbų bei pastatų avarinės būklės. LKP MC 1991m. dviem etapais žvalgė minėtą vienuolyno teritoriją. Pirmajame etape kiemo teritorijoje, melioracijos kanalų vietose, iškasti 8 šurfai (I-VIII), kurių bendras plotas apie 16 m². Šurfuose I-II, IV-V, VII, 0,2-0,7m gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus (88,7-88,85m abs. a.), aptikti iki šiol visai nežinomi 1,0-1,4m pločio pamatai, mūryti iš akmenų ir plytų. 0,4-0,7m storio kultūriniam sluoksnyje rasta keletas XVIIIa. koklių fragmentų, 1661 m. Jono Kazimiero šilingas.

Paminklų restauravimo projektavimo institutas Kupiškio rajono kultūros skyriaus užsakymu parengė vienuolyno pastatų avarinės būklės likvidavimo projektą. Jame numatyta kiemo paviršių tarp trijų vienuolyno korpusų, nukasti 1m.

Palėvenės vienuolyno teritorijos planas

1-vienuolynas

2-bažnyčia

Geologinių tyrimų duomenys rodo, kad kieme yra daugiau kaip 1 m storio supiltinio grunto sluoksnis, kurio archeologinė reikšmė nežinoma. Dėl to mutarta šioje teritorijoje atlikti žvalgomuosius archeologinius tyrimus. Darbų užsakovas - valstybinė įmonė "Paminklai". Antrajame darbų etape iškasti dar šeši šurfai (IX-XIV), padaryta kiemo sluoksnių skersinis pjūvis. Ištirtas 39,5 m² plotas. Daugiausia informacijos apie šios teritorijos kultūrinį sluoksnį gauta IX šurfe, iškastame skersai kiemo, už 3 m į vakarus nuo seniausio, išilgai šlaito stovinčio korpuso vakarinės sienos. Šurfo dydis - 1,5x1,5 m, papildomai ištirtas 6 m² plotas tarp jo rytinės kraštinės ir minėto korpuso vakarinės sienos. Kultūrinis sluoksnis yra 1-1,6m storio, susidaręs XVIII-XIX, XXa. Natūralus gruntas kiemo viduryje aptiktas 1m gylyje nuo žemės paviršiaus (88,10m abs. a.) ir 1,3-1,6m gylyje arčiau vienuolyno šoninių korpusų (87,80-88,20m abs. a.). Virš natūralaus priemolio sluoksnio susidaręs 0,5-0,7m storio molingas žemės su smulkiomis griuvenomis sluoksnis, datuotinas XVIIIa. Jo viršus buvo 0,1-0,8m gylyje. Viršutinį sluoksnį sudaro XIX a. ir šio šimtmečio įvairios šukšlės. Prie visų korpusų sienų 0,5-0,95m gylyje (88,53-88,85m abs. a.) rasti akmenų latakai vandens nutekėjimui nuo pamatų, (domu tai, kad šurfo IX

pietinėje dalyje gruntas šlapias, o šiaurinėje - sausas. Tai, matyt, susiję su nevienoda grunto struktūra. Šurfo IX kv. B-C-6-7, 0,4m gylyje (88, 88m abs. a.) atidengti 1,2m pločio pamatai, mūryti daugiausia iš akmenų. Viršutinė pamatų dalis nuardyta, tai rodo griuvenų (plytgalių, skiedinio) sluoksnis. Pamatai yra lygiagretūs vidurinio korpuso sienai ir nutolę nuo jos per 1,6-1,7m.

Šurfuose X-XIV atidengti jau pirmojo darbų etapo metu rastų pamatų tęsiniai. Šurfe X (ties pietinio korpuso kampu), 0,75m gylyje (88, 60m abs. a.), buvo 1,25m pločio pamatai, kurių kryptis ne visai sutampa su pastato pamatais.

Šurfe XI, iškastame kiemo viduryje, jau 0,5m gylyje (88,64m abs. a.) atidengti 1,5m pločio pamatai. Jie atkasti iki 0,9m gylio, bet apačios nerasta. Šurfe XII pamatai atidengti 1,0m gylyje nuo žemės paviršiaus. Aukščiau pamatų, 0,8m gylyje, buvo akmenų latakas.

Šurfe XIV, iškastame prie šiaurinio korpuso pietinės sienos, 0,9m gylyje nuo palangės apačios, irgi rasti pamatai, jau užfiksuoti šurfuose I ir XI. Šioje vietoje pamatų plotis yra 1,3m, jie lyg ir tęsiasi po šiaurinio korpuso siena, kurios pamatai juos "apžergia". Už 0,8m nuo korpuso sienos, šurfe XIV, pamatai pasukti į rytus, ir nuo korpuso sienos krašto į kiemo pusę išsikišę per 0,8m.

Antrojo etapo darbų metu surinkta nemažai įvairių radinių: tai monetos - Lietuvos Jono Kazimiero šilingas ir 1686m. Prūsijos Fridricho Vilhelmo šeštokas, XVII-XVIIIa. koklių fragmentai, puodų ir kitų indų dalys, tinklų pasvarai, molinė pypkės galvutė. Kiemo teritorijoje atidengtus pamatus preliminariai galima datuoti XVIIa. pab. - XVIIIa. pr. Atskirų pamatų ryšys su esamais vienuolyno pastatais rodo, kad pastarieji statyti vėliau. Dėl mums nežinomų priežasčių pastatas tirtoje kiemo dalyje nebuvo pastatytas.